

Clara Ferragut Moranta i Isabel Nadal Amengual (coords.)
Sara Bouza Bañobre, Paloma Martín Martín

Dones sense casa, carrers sense sortida

L'EXCLUSIÓ RESIDENCIAL FEMENINA I LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A LES ILLES BALEARS

Detecció de barreres per a la intervenció

Recerca impulsada per la Fundació IRES,
realitzada juntament amb l'Observatori Social de les Illes Balears (OSIB) de la UIB
Temporalitat: Juny 2022 – Desembre 2024
Lloc d'estudi: Illes Balears

OBJECTIUS

- Conèixer i visibilitzar l'exclusió residencial des de la perspectiva de gènere i interseccional.
- Identificar les situacions de violència masclista que pateixen les dones en exclusió residencial i sensellarisme.
- Definir les diferents barreres d'intervenció existents als serveis assistencials i d'intervenció, així com les barreres d'accés.
- Aprofundir en el coneixement de les problemàtiques socials d'habitatge i de violència masclista a les Illes Balears.

METODOLOGIA

Anàlisi qualitativa de les 94 entrevistes en profunditat:

- 48 entrevistes realitzades a professionals dels serveis d'atenció a víctimes de violència masclista i d'exclusió residencial a les Illes Balears.
- 46 entrevistes realitzades a dones en situació d'exclusió residencial a les Illes Balears.

Aquesta és una còpia autèntica imprimible d'un document electrònic. Podeu comprovar la seva validesa al següent enllaç:
<https://csv.caib.es/concsvfront/view.xhtml?hash=54eeac64bfa9fcae39bae9326a66a32464a575379cbf66e1974570a1a3f9b373>
CSV: 54eeac64bfa9fcae39bae9326a66a32464a575379cbf66e1974570a1a3f9b373

PER QUÈ HEM FET AQUESTA RECERCA?

En el capitalisme financiaritzat,
l'habitatge es un bé de mercat,
i no esdevé un dret
(tot i que estigui recollit com a tal)

Així mateix, les Balears constitueixen una de les comunitats amb un major volum de població que compra i lloga a preu de mercat més elevat, i és un territori marcat per l'ús de l'habitatge pel lloguer turístic. Les ajudes públiques esdevenen insuficients i el nombre de desnonaments és també dels més elevats a l'Estat espanyol.

Per altra banda, el sensellarisme i l'exclusió residencial són fenòmens complexos que no es poden explicar des d'un sol factor. La situació de “sense sostre” és només una de les formes, la més coneguda, però n'hi ha de moltes altres, algunes molt ocultes. Ens endinsam a través d'aquest estudi a les trajectòries vitals de les dones i a les diverses formes d'habitar que s'allunyen del que consideram un habitatge digne.

ENTRE 2015 I 2022, HA AUGMENTAT EN UN 120% EL NOMBRE DE DONES EN SITUACIÓ DE CARRER O ALS CENTRES.

Tot i que cada vegada s'investiga més sobre l'exclusió residencial femenina, no hi ha molta literatura que relacioni el sensellarisme i la violència masclista.

Aquest biaix de gènere en l'estudi del sensellarisme i l'exclusió residencial fa que s'abordi aquesta problemàtica social des d'una perspectiva androcèntrica.

Davant l'ocultació i el desconeixement de les diferents formes de violència, discriminació i desigualtat que pateixen les dones en situació d'exclusió residencial esdevé molt difícil incidir-hi. És important una intervenció integral (des de la perspectiva interseccional) per evitar la cronificació de situacions de vulnerabilitat, la revictimització de les dones i majors desigualtats.

RESULTATS I CONCLUSIONS

El principal resultat d'aquesta recerca és que es confirma una relació entre l'exclusió residencial i la violència masclista i que aquesta és bidireccional. Els principals factors de desprotecció són les experiències de violència masclista; la trajectòria migrant; la maternitat, especialment en solitari; la salut física i mental; el consum actiu; els processos d'institucionalització; la manca de capital social; entre d'altres. És important tenir en compte que moltes vegades aquests factors esdevenen alhora conseqüències de la violència masclista i/o de la situació d'exclusió residencial, i a més, solen estar interrelacionats entre ells.

Es proposa així, una ampliació del concepte de «triple invisibilitat» —dona, sense llar i víctima de violència masclista (Herrero, 2003) — cap a «múltiples invisibilitats», atès que són moltes i diverses les interseccions que travessen i oprimeixen les dones. La qualitat dels serveis d'atenció disponibles per a les dones víctimes de violència masclista i en situació de sensellarisme disminueix a mesura que augmenten els factors de vulnerabilitat que les interseccionen: a major normalització de la persona, més qualitat del recurs que les atén i més probabilitat de recuperació i d'integració social. A més, es genera una vulneració de les obligacions legals en matèria de protecció i atenció a totes les dones víctimes de violència masclista. Amb tot, es produeix una pèrdua de drets per a les dones que, a més de ser víctimes, presenten altres factors que prevalen sobre la condició de víctimes de violència, que queda relegada i invisibilitzada.

Aquesta situació les du a desplegar estratègies de supervivència condicionades pels rols de gènere. Entre aquestes, destaca mantenir la relació amb l'agressor per a no perdre la llar o tornar-hi després d'haver passat per un procés de recuperació, o inclús iniciar relacions on s'exerceix la violència per a tenir un sostre; també el treball d'interne i la prostitució. Són estratègies relegades a l'esfera privada i es caracteritzen per la seva individualització i sempre al marge de les institucions.

La inadaptació dels sistemes d'atenció i de protecció a les dones víctimes de violència i en exclusió ocasiona que les dones no hi accedeixin o que ho facin més tard que els homes. Les estratègies de supervivència desplegades per les dones amb l'objectiu d'evitar els centres i el carrer generen un major deteriorament del seu estat de salut quan finalment arriben als serveis d'atenció, que fa que els seus processos de recuperació siguin més complexos i més llargs en el temps. A banda d'aquestes barreres identificades, destaquem que la salut mental i el consum actiu sense adherència a tractaments esdevenen clares barreres d'accés als serveis d'atenció social, quan de manera molt freqüent són conseqüència directa de les violències masclistes i de l'exclusió residencial. A més, s'evidencia que tot el procés judicial mostra una manca de protecció efectiva i incideix en la revictimització d'aquestes dones. La coagulació dels recursos i serveis socials a les Illes Balears esdevé una altra barrera a la intervenció, on qualsevol persona està en risc de trobar-se en situació d'exclusió residencial.

Moltes de les situacions analitzades en aquesta recerca no es donarien si l'accés i el manteniment de l'habitatge estiguessin garantits a les Illes Balears. No se pot parlar d'exclusió residencial amb perspectiva de gènere i interseccional i no abarcar l'exposició a la violència. Aquestes dones, enfront el sistema actual, estan condemnades a viure vides plenes de violència.

PROPOSTES DE MILLORA

- DEBAT PÚBLIC SOBRE EL PROBLEMA DEL SENSELLARISME FEMENÍ i la seva invisibilització.
- DISSENY DE POLÍTQUES TRANSVERSALS INTERDEPARTAMENTALS i des de la perspectiva de gènere i interseccional.
- ADAPTACIÓ DELS RECURSOS A LES NECESSITATS DE LES DONES.
- PROVISIÓ D'HABITATGE A CURT I LLARG TERMINI, intervenció sobre el cost i promoció del lloguer social.
- FORMACIÓ FEMINISTA PER A PROFESSIONALS i responsables polítiques.
- MILLORAR LES CONDICIONS DE LES PERSONES TREBALLADORES.

Govern de les Illes Balears

DOCUMENT ELECTRÒNIC

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

54eeac64bfa9fcce39bae9326a66a32464a575379cbf66e1974570a1a3f9b373

ADREÇA DE VALIDACIÓ DEL DOCUMENT

<https://csv.caib.es/concsvfront/view.xhtml?hash=54eeac64bfa9fcce39bae9326a66a32464a575379cbf66e1974570a1a3f9b373>

INFORMACIÓ DELS SIGNANTS

Signant

ARXIU ELECTRÒNIC DEL GOVERN DE LES ILLES BALEARS
COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Firma amb segell de temps: 28-03-2025 13:16:10 GMT+0100

METADADES ENI DEL DOCUMENT

Identificador: ES_A04003003_2025_is6ijad8ab3t276kb3stvo7euls37p

Nom del document: DOC_OPCIONAL-5.pdf

Versió NTI: <http://administracionelectronica.gob.es/ENI/XSD/v1.0/documento-e>

Tipus de document: Altres

Estat elaboració: Altres

Òrgan: A04003003

Data captura: 28-03-2025 11:41:18 GMT+0100

Origen: Ciutadà

Tipus de signatura: Pades

Pàgines: 3

Aquesta és una còpia autèntica imprimible d'un document electrònic. Podeu comprovar la seva validesa al següent enllaç:

<https://csv.caib.es/concsvfront/view.xhtml?hash=54eeac64bfa9fcce39bae9326a66a32464a575379cbf66e1974570a1a3f9b373>

CSV: 54eeac64bfa9fcce39bae9326a66a32464a575379cbf66e1974570a1a3f9b373